

„Mama Cztery Plus” Istota rodzicielskich świadczeń uzupełniających

Agnieszka Nowak, Izabela Dymała

Abstrakt

W ostatnim czasie uhonorowano i doceniono trud wychowania dzieci w rodzinach wielodzietnych. Wprowadzenie w 2019 roku rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego podkreśliło funkcję społeczną pełnioną przez rodziców, którzy ze względu na wychowywanie dzieci nie wypracowali stażu pracy wymaganego do uzyskania prawa do emerytury.

Głównym celem artykułu jest usystematyzowanie wiedzy z zakresu rodzicielskich świadczeń uzupełniających zarówno dla osób zainteresowanych, jak i pracowników Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS). Opracowanie prezentuje najważniejsze informacje dotyczące przyznawania rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, co pozwoli rozwiązać wątpliwości pracowników KRUS związane z ustalaniem prawa do ww. wymienionego świadczenia. Z wywiadu przeprowadzonego wśród pracowników wydziału świadczeń Placówki Terenowej KRUS w Ostrowie Wielkopolskim wynika, że wciąż pojawiają się wątpliwości dotyczące różnych kwestii związanych z przyznawaniem tzw. „Mama Cztery Plus”.

Opracowanie pokazuje także rzeczywisty wymiar rozpatrzonych oraz wypłaconych rodzicielskich świadczeń uzupełniających poprzez zaprezentowanie liczby zrealizowanych wypłat świadczeń „Mama Cztery Plus” w dwóch organach rentowych, tj. w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych.

W artykule wykorzystano analizę literatury oraz przepisów prawnych, a narzędziem badawczym stał się kwestionariusz wywiadu¹ i dane zaczerpnięte bezpośrednio z Centrali KRUS, Oddziału Regionalnego KRUS w Poznaniu, Placówki Terenowej KRUS w Ostrowie Wlkp. oraz z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Oddziału w Ostrowie Wielkopolskim.

Słowa kluczowe: KRUS, „Mama Cztery Plus”, rodzicielskie świadczenie uzupełniające, rodzina.

-
1. Wywiady przeprowadzono w okresie od marca do kwietnia 2022 roku. Respondentami byli pracownicy wydziału świadczeń Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Ostrowie Wlkp., których poinformowano o celu badania. Wywiad składał się z pięciu jednakowych pytań.

Agnieszka Nowak, mgr, słuchaczka studiów podyplomowych „Rolnicze Ubezpieczenia Społeczne – funkcjonowanie, administracja i aspekty prawne”, inspektor w Wydziale Świadczeń, Placówka Terenowa KRUS w Ostrowie Wlkp., Oddział Regionalny w Poznaniu, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;

Izabela Dymała, mgr, słuchaczka studiów podyplomowych „Rolnicze Ubezpieczenia Społeczne – funkcjonowanie, administracja i aspekty prawne”, zastępca kierownika Wydziału Świadczeń w Placówce Terenowej KRUS w Ostrowie Wlkp., Oddział Regionalny w Poznaniu, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wstęp

Rodzicielskie Świadczenie Uzupełniające jako nowe zadanie dla kadry świadczeń wprowadzono 1 marca 2019 roku wraz z wejściem w życie nowej ustawy z 31 stycznia 2019 roku o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz. U. 2022 poz. 1051). Ustawa określa warunki i zasady przyznawania, jak również wypłacania i finansowania rodzicielskich świadczeń uzupełniających, które określono symbolem GRSU².

Z wyjaśnień wewnętrznych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego³ wynika, że celem wyżej wymienionej ustawy jest zapewnienie środków utrzymania dla osób, które nie podjęły pracy, zrezygnowały z zatrudnienia lub innych działalności zarobkowych ze względu na wychowywanie co najmniej czwórki dzieci. Poświęcenie się wychowywaniu potomstwa spowodowało, że osoby te nie mogły wypracować wymaganego stażu pracy, aby nabyć prawo do najniższej emerytury. Wobec powyższego GRSU jest świadczeniem nieskładkowym. Oznacza to, że nie opiera się na wcześniej opłacanych składkach na ubezpieczenie społeczne.

W niniejszym artykule autorki wyjaśniają przepisy oraz odnoszą się do dylematów związanych z przyznawaniem prawa do rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, a także do kwestii związanych z wdrożeniem nowego zadania dla pracowników KRUS. W opracowaniu zebrano najważniejsze informacje dotyczące ścisłych zasad określonych w celu rozpatrywania wniosków o rodzicielskie świadczenia uzupełniające, tzw. „Mama Cztery Plus”. Główna hipoteza artykułu sformułowana w sposób ogólny zakłada, że pomimo jasno określonych w ustawie przepisów, przyznanie osobie wnioskującej prawa do rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego jest swego rodzaju wyzwaniem dla pracownika KRUS. Program ten opiera się na wielu kryteriach, które weryfikują jego przyznanie, co stwarza obawy popełnienia błędów. Niezbędnym uzupełnieniem tak sformułowanej tezy jest założenie zwiększonego zaangażowania wszystkich pracowników wydziałów świadczeń Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w pogłębianie zasad i przepisów.

---

2. GRSU – rodzicielskie świadczenie uzupełniające.

3. Wyjaśnienia z 26 lutego 2019 roku dotyczące wdrożenia i realizacji ustawy z 31 stycznia 2019 roku o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, znak 0000-SW.610.3.2019.

Podstawowe zagadnienia związane z tematem Rodzicielskiego Świadczenia Uzupełniającego

W celu zobrazowania przyznawania rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego ważne jest, aby wyjaśnić znaczenie podstawowych pojęć takich jak: rodzina, mama, macierzyństwo, dziecko czy wychowanie.

Termin tradycyjnej polskiej rodziny Małgorzata Szyszka definiuje jako obraz rodziny wielodzietnej, wielopokoleniowej, skupionej przestrzennie⁴. W dzisiejszych czasach polskie społeczeństwo ma bardzo stereotypową wizję rodziny wielodzietnej. Z jednej strony jest to pożądaný model rodziny z punktu widzenia demograficznego, z drugiej natomiast – kojarzony jest on z występowaniem patologii społecznej. Za wielodzietną uznaje się rodzinę z co najmniej czworgiem dzieci⁵. Należy jednak zwrócić uwagę, że największym problemem rodzin wielodzietnych są niskie dochody i zła sytuacja materialno-bytowa. Stąd ukłon naszego państwa w stronę kobiet, które urodziły i wychowały co najmniej czwórkę dzieci, a tym samym nie mogły podjąć zatrudnienia, tj. wprowadzenie ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym. Ustawą tą objęto także mężczyzn, którzy sami wychowywali dzieci w przypadku śmierci matki dzieci bądź innych przyczyn. „Mama Cztery Plus” to program, którego celem jest wsparcie rodziców, którzy poświęcili swoje życie dla wychowywania potomstwa, w wyniku czego na starość nie mają za co żyć. To także swego rodzaju odciążenie dla ich dorosłych już pociech, które finansowo pomagają rodzicom.

Macierzyństwo według różnych kręgów kulturowych społeczeństwa jest swego rodzaju powołaniem każdej kobiety⁶. Podstawową rolą biologiczną i społeczną pań, ze względu na ich naturę, jest aktywne uczestnictwo w reprodukowaniu gatunku ludzkiego. Macierzyństwo wymaga wielu trudów i wyrzeczeń, zasługuje więc na szacunek i uznanie – to właśnie matka wydaje dzieci na świat, wychowuje je, obdarza bezgraniczną miłością i opieką. Najważniejszą wartością ludzką jest życie, dlatego rola matki stanowi niekwestionowaną wartość w naszej kulturze. Oczywiście jest, że zupełnie inną rolę w życiu potomstwa pełni ojciec, który zapewnia im pozycję społeczną oraz wprowadza męskie wartości. Prawidłowo funkcjonująca rodzina

4. M. Szyszka, *Wielodzietność w Polsce – społeczne postrzeganie i pomoc państwa*, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Socjologii, s. 177.

5. D. Graniewska, *Rodziny wielodzietne w Polsce. Sytuacja Społeczno-demograficzna*, „Problemy rodziny” 1980, nr 1, s. 34–43.

6. Z. Gawlina, *Macierzyństwo jako wartość w kontekście przemian społecznych. Blaski i cienie życia rodzinnego*, „Roczniki Socjologii Rodziny” 2003, t. 15, s. 34.

stwarza odpowiednie warunki do rozwoju człowieka i dążenia przez niego do dojrzałości. Rodzice są najważniejszymi nauczycielami swoich pociech. Wychowanie dziecka jest działaniem skupionym na rozwoju i uaktywnianiu jego potencjałów, by zdobyło umiejętności do samodzielnego działania⁷. To nic innego jak zapewnienie potomstwu poczucia bezpieczeństwa. Stworzenie domu będącego miejscem spokoju oraz przystani, w której kreowana jest przyszłość i pozostają wspomnienia. Realizacja roli rodzicielskiej skupia się przede wszystkim na zaspokojeniu potrzeb swoich pociech. To proces, któremu towarzyszy wiele trosk, łez, ale także chwile szczęścia i radości. W świetle ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym⁸ dzieckiem jest dziecko własne lub współmałżonka, jak również dziecko przysposobione lub przyjęte na wychowanie w formie rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej. W związku z powyższym matka w rozumieniu ww. wymienionej ustawy nie musi być matką biologiczną. Ilekroć mowa w ustawie o wychowaniu, określa się je jako sprawowanie osobistej opieki nad dziećmi, polegającej na stałym, bezpośrednim i ciągłym wykonywaniu ogółu obowiązków spoczywających na rodzicach w ramach praw im przysługujących względem dzieci w celu należytego sprawowania pieczy nad nimi i nad ich majątkiem⁹. Wychowanie to również różnorodne formy wpływów i oddziaływań kształtujących rozwój dziecka, które przygotowują dzieci do życia w społeczeństwie poprzez poszczególne etapy rozwoju (od urodzenia do osiągnięcia pełnoletniości). To piecza nad rozwojem fizycznym i psychicznym dziecka¹⁰. Ma ona istotne znaczenie na stosunek jednostki do otaczającego świata. Proces wychowywania to okres, w którym dziecko kształtuje system wartości i norm, uczestniczy w życiu rodziny, obserwuje zachowania dorosłych, uczy się mówić, odróżniać zachowania właściwe od niewłaściwych, poznaje tradycje i obyczaje. Wychowywanie dziecka oznacza jego etapowe przygotowywanie do dorosłego życia¹¹.

7. A. Więclawska, *Rodzice jako fundament rozwoju i wychowania dziecka ku dojrzałości*, Kolegium Jagiellońskie – Toruńska Szkoła Wyższa, s. 54.

8. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 2 pkt 1.

9. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 2 pkt 9.

10. Wyjaśnienia z 26 lutego 2019 roku, znak 0000-SW.610.3.2019, s. 2.

11. Uzasadnienie do projektu Ustawy o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051 nr 3157, <https://sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3157>, dostęp 29.04.2022.

Warunki otrzymania uprawnień do Rodzicielskiego Świadczenia Uzupełniającego

Rodzicielskie świadczenie uzupełniające (GRSU, symbol nadany od nazwy świadczenia) ma w pewnym sensie charakter uznaniowy. Jak już wcześniej wspomniano, istnieją jednak konkretne warunki dotyczące jego przyznania, według których pracownicy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego rozpatrują wnioski zainteresowanych. Świadczenie to przysługuje kobietom, które ukończyły 60 lat, jednak nie wypracowały sobie emerytury z uwagi na urodzenie i wychowanie lub wychowanie (np. w przypadku adopcji) co najmniej czwórki dzieci¹². Prawo do świadczenia otrzymuje także ojciec, który ukończył 65 lat i wychował co najmniej czworo dzieci ze względu na śmierć ich matki, długotrwałe zaprzestanie wychowywania lub porzucenia ich przez matkę. Zarówno kobieta, jak i mężczyzna ubiegający się o to świadczenie nie może posiadać dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania. Ich ocena powinna być rozpatrywana indywidualnie, obiektywnie według administracyjnego uznania. Świadczenie może być przyznane tylko w przypadku, gdy matka lub ojciec dzieci nie posiada dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania lub ma prawo do renty w wysokości niższej niż wysokość najniższej emerytury (od 1 marca 2023 roku – 1 588,44 zł). Wówczas wysokość świadczenia dopełniana jest do wysokości najniższej emerytury. Warto wspomnieć, że w przypadku rent rolniczych z tytułu niezdolności do pracy, które wypłacane są w kwotach niższych od kwoty emerytury najniższej (świadczenia wypłacane w części składkowej lub w części składkowej + 50% części uzupełniającej lub w części składkowej + 75% części uzupełniającej) nie dopełnia się do kwoty 1 588,44 zł z uwagi na to, że świadczeniobiorca ma prawo do pełnego świadczenia, a jedynie jego wypłata została częściowo zawieszona w związku z niezaprzesaniem prowadzenia działalności rolniczej. Zgodnie z nowelizacją ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników od 15 czerwca 2022 roku zniesiono warunek zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej w przypadku emerytów. W związku z tym od tego momentu emerytury rolnicze wypłacane są w pełnej wysokości, a więc emerytom nie przysługuje dopełnienie GRSU. W przypadku pobierania przez świadczenioborców rent rodzinnych, tzw. dzielonych, GRSU stanowi dla matki dopełnienie tej renty do wysokości najniższej emerytury. Powyższą sytuację najlepiej obrazuje przykład wypłacanej renty rodzinnej dzielonej między dwie osoby (matkę i dziecko). W tej sytuacji matka otrzymuje połowę renty rodzinnej (1 588,44 zł/2 osoby), tj. 794,22 zł, a zatem dopełnienie będzie wynosić także 794,22 zł. Warto pamiętać, że do rodzicielskich świadczeń uzupełniających nie przysługują żadne dodatki, w tym również dodatek pielęgnacyjny. Wyjątek

12. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 3 ust. 1 i 3.

stanowi GRSU wypłacane jako dopełnienie do renty rodzinnej. Wówczas dodatki wypłacane są z rentą rodzinną. Wysokość rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego nie może być wyższa, aniżeli kwota najniższej emerytury. Świadczenie to podlega corocznej waloryzacji, po której jego wysokość również nie może być wyższa niż najniższa emerytura. Istotne jest, że GRSU nie przysługuje osobie, która jest uprawniona do emerytury lub renty w wysokości co najmniej najniższej emerytury¹³. Porównywanie niezbędnych środków utrzymania do najniższej emerytury powinno spełniać jedynie funkcję pomocniczą w związku z przyznaniem świadczenia, aniżeli stanowić wyznacznik, od którego zależy prawo do świadczenia tzw. „Mama Cztery Plus”. Przy ocenie dochodów należy brać pod uwagę tylko i wyłącznie środki utrzymania wnioskodawcy w kwotach netto, pomijając przy tym dochody członków najbliższej rodziny. Świadczenie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych i jest od niego odprowadzana składka na ubezpieczenie zdrowotne. Niemniej należy dodać, że od 1 stycznia 2022 roku, w związku z podwyższeniem kwoty wolnej od podatku do 30 000 zł rocznie (do 2 500 zł miesięcznie) i z uwagi na wysokość świadczenia, zaliczka na podatek dochodowy z GRSU wynosi 0 zł. Składka na ubezpieczenie zdrowotne potrącana jest w wysokości 9% świadczenia.

Po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne mogą być dokonywane również potrącenia i egzekucje określone w przepisach emerytalnych¹⁴. W przypadku rent rodzinnych potrącenia dokonuje się, egzekwując je od łącznej kwoty dopełnienia oraz renty rodzinnej. W rozumieniu przepisów ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym na prawo do świadczenia mają wpływ przychody podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych, tj. emerytury i renty z ubezpieczeń społecznych, wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę czy umowy zlecenia, a także dochody z działów specjalnych produkcji rolniczej. Należy także zwrócić uwagę na dochody z działalności podlegającej opodatkowaniu na podstawie przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, tj. dochody z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, dochody z najmu, podnajmu, dzierżawy. Przy ustaleniu prawa do świadczenia GRSU rozpatruje się także dochody niepodlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym, tj. renty, emerytury, dodatki i świadczenia pieniężne związane z działaniami wojennymi i represjami okresu powojennego. Ważne jest także zbadanie dochodów członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz określenie środków pochodzących z gospodarstwa rolnego. Ponadto należy wziąć pod uwagę renty strukturalne, zasiłki i świadczenia określone w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie

13. AgroFakt.pl, *Mama 4 Plus z KRUS*, <https://www.agrofakt.pl/mama-4-plus-krus/>, dostęp 19.04.2022.

14. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 9.

choroby i macierzyństwa, zasiłki chorobowe i macierzyńskie określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, emerytury i renty zagraniczne oraz należności pieniężne otrzymywane z tytułu wynajmu pokoi gościnnych (w budynkach mieszkalnych położonych na terenach wiejskich) w gospodarstwie rolnym osobom przebywającym na wypoczynku oraz uzyskane z tytułu wyżywienia tych osób¹⁵. Należy pamiętać, że dodatki pielęgnacyjne oraz wszelkie zasiłki czy świadczenia pieniężne z pomocy społecznej nie są dochodami na potrzeby ustawy.

Świadczenie „Mama Cztery Plus” finansowane jest z budżetu państwa. Oznacza to, że warunkiem pobierania świadczenia jest zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i posiadanie przez okres co najmniej 10 lat centrum interesów osobistych lub gospodarczych w kraju po ukończeniu 16-go roku życia¹⁶, będąc: obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, obywatelem państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej bądź cudzoziemcem legalnie przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ważne jest, że warunek zamieszkiwania w kraju przez okres co najmniej 10 lat powinien mieścić się w okresie od ukończenia 16 lat do dnia złożenia wniosku, a więc nie musi to być ostatnie 10 lat w ciągłości. Stwierdza się, że osoby posiadające związki osobiste i ekonomiczne z Polską posiadają w kraju centrum interesów osobistych lub gospodarczych. Są to więzi rodzinne, towarzyskie, zatrudnienie, działalność polityczna, kulturalna, inna działalność zarobkowa, źródła dochodów, majątek nieruchomy bądź ruchomy, posiadane inwestycje, zaciągnięte kredyty, konta bankowe, a nawet miejsce, z którego osoba zarządza swoim mieniem¹⁷. Zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym świadczenie przysługuje pod warunkiem zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w trakcie jego pobierania. Na przyznanie prawa do świadczenia GRSU nie ma wpływu wyjazd w celach turystycznych bądź zdrowotnych. Rodzicielskie świadczenie uzupełniające nie przysługuje zatem osobom, które:

- nie zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- są uprawnione do emerytury lub renty w wysokości co najmniej najniższej emerytury,
- są tymczasowo aresztowane lub odbywają karę pozbawienia wolności (za wyjątkiem odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego).

15. KRUS, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swadczenia-upelniajace/>, dostęp 22.04.2022.

16. Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 3 ust. 1a pkt 1.

17. Wyjaśnienia z 26 lutego 2019 roku, znak 0000-SW.610.3.2019, s. 4–5.

Ponadto Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ma prawo odmówić przyznania świadczenia osobie, którą sąd pozbawił władzy rodzicielskiej lub której sąd władzę rodzicielską ograniczył, umieszczając dziecko lub dzieci w pieczy zastępczej. Odmowa przyznania świadczenia GRSU może nastąpić również w przypadku długotrwałego zaprzestania wychowywania dzieci¹⁸.

Postępowanie w sprawie ubiegania się o rodzicielskie świadczenie uzupełniające

Ustalenie prawa do GRSU następuje w drodze decyzji administracyjnej na wniosek matki lub ojca dzieci¹⁹. Osoby zainteresowane złożeniem dokumentu mogą zgłosić się w każdej jednostce organizacyjnej KRUS w celu otrzymania wniosku bądź pobrać druk ze strony internetowej²⁰. Wniosek o rodzicielskie świadczenie uzupełniające oznaczony został symbolem KRUS GRSU-1/03/2019. Pracownicy KRUS mają obowiązek udzielenia zainteresowanym wszelkiej pomocy w wypełnieniu wniosku o świadczenie „Mama Cztery Plus” oraz poinformować o dołączeniu dokumentów niezbędnych do rozpatrzenia sprawy. Jeżeli właściwym organem do wydania decyzji w sprawie przyznania świadczenia jest Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, wniosek wraz z dokumentami potwierdzającymi okoliczności faktyczne mające wpływ na ustalenie prawa i określenie wysokości GRSU powinien trafić do jednostki organizacyjnej KRUS. Rodzicielskie świadczenie uzupełniające może przyznać Prezes KRUS tylko wtedy, jeżeli matka lub ojciec dziecka posiada okresy podlegania rolnictwu ubezpieczeniu społecznemu jako rolnik lub małżonek rolnika po 30 czerwca 1977 roku lub jako domownik po 31 grudnia 1982 roku (wymagany co najmniej jeden dzień ubezpieczenia). Jeśli wnioskodawca legitymuje się okresami rolniczego ubezpieczenia społecznego oraz okresami ubezpieczenia pracowniczego, właściwą jednostką organizacyjną do złożenia wniosku jest KRUS. Prezes Kasy rozpatruje również wnioski o GRSU osób, którym KRUS wypłaca zbiegi świadczeń. W innych przypadkach dokumenty powinny trafić do Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (np. jeżeli wnioskodawca nie legitymuje się żadnym okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników lub pobiera świadczenie emerytalno-rentowe z ZUS).

18. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 3 ust. 5.

19. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 4 pkt 1.

20. KRUS, bezpośredni link do pobrania wniosku GRSU, <https://www.krus.gov.pl/bip/formularze-i-wnioski/swiadczenia/>, dostęp 25.04.2022.

Podstawą do rozpatrzenia wniosku o rodzicielskie świadczenie uzupełniające jest dołączenie do niego niezbędnych dokumentów potwierdzających fakt urodzenia (akty urodzenia dzieci) i wychowywania dzieci lub orzeczenia sądu o powierzeniu sprawowania pieczy zastępczej nad nimi oraz informację o numerach PESEL pociech. Odpisy krajowych aktów urodzenia dzieci Kasa może pozyskać we własnym zakresie. Wnioskodawcy nadal zobowiązani są do przedkładania zagranicznego dokumentu stanu cywilnego potwierdzającego urodzenie dziecka, jeśli akt urodzenia nie jest sporządzony w krajowym rejestrze stanu cywilnego. Należy również niezwłocznie dostarczyć dokumenty (np. zaświadczenia, oświadczenia) potwierdzające sytuację materialno-bytową wnioskodawcy oraz inne okoliczności, których ustalenie jest niezbędne do przyznania świadczenia²¹.

We wniosku o GRSU wnioskodawca wskazuje następujące okoliczności²²:

- 1) urodzenie co najmniej czworga dzieci;
- 2) wychowanie co najmniej czworga dzieci;
- 3) posiadanie lub nieposiadanie przerw w wychowywaniu dzieci, a w przypadku posiadania przerw również długość i przyczyny tych przerw;
- 4) datę śmierci matki dzieci lub datę ich porzucenia przez matkę;
- 5) ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich;
- 6) zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i posiadanie po ukończeniu 16 roku życia centrum interesów osobistych lub gospodarczych (ośrodek interesów życiowych) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz długość okresu, w jakim wnioskodawca spełniał ten warunek przed złożeniem wniosku o świadczenie;
- 7) posiadanie lub nieposiadanie ustalonego prawa do emerytury lub renty oraz pobieranie lub niepobieranie emerytury lub renty;
- 8) uzyskiwanie lub nieuzyskiwanie dochodu z tytułu zatrudnienia lub prowadzenia innej działalności zarobkowej;
- 9) posiadanie lub nieposiadanie gospodarstwa rolnego, a w przypadku posiadania gospodarstwa rolnego również powierzchnię tego gospodarstwa;
- 10) uzyskiwanie lub nieuzyskiwanie dochodów z działów specjalnych produkcji rolnej;
- 11) uzyskiwanie lub nieuzyskiwanie innych dochodów;
- 12) przebywanie lub nieprzebywanie w areszcie śledczym lub w zakładzie karnym.

21. Wyjaśnienia z 28 lutego 2019 roku, znak 1200-DO.080.1.2019.

22. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 4 ust. 5.

Wszystkie dochody niezbędne do rozpatrzenia wniosku mogą zostać potwierdzone następującymi dokumentami²³:

- zaświadczeniami właściwego urzędu skarbowego, które potwierdzają źródło osiągniętych dochodów lub przychodów oraz ich wysokość;
- zaświadczeniami, które potwierdzają aktualne zatrudnienie lub prowadzenie innej działalności zarobkowej oraz wysokość osiągniętych dochodów lub przychodów;
- zaświadczeniami, które potwierdzają wysokość innych świadczeń pobieranych przez wnioskodawcę;
- zaświadczeniami z urzędu gminy, które potwierdzają rodzaj oraz wielkość posiadanej nieruchomości rolnej;
- oświadczeniami wnioskodawcy o wysokości dochodu z gospodarstwa rolnego;
- innymi dokumentami potwierdzającymi sytuację osobistą, rodzinną, majątkową i materialną wnioskodawcy.

W przypadku ojca (który wychowywał dzieci, pomimo że ich matka żyła) należy też dołączyć dokumenty potwierdzające porzucenie dzieci, pozbawienie lub ograniczenie praw rodzicielskich matki²⁴.

Cudzoziemcy, w celu udokumentowania kryterium obowiązkowego zamieszkiwania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, powinni przedłożyć następujące dokumenty:

- zezwolenie na pobyt stały lub czasowy,
- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE,
- wizę krajową lub Schengen,
- dokument potwierdzający prawo stałego pobytu,
- kartę pobytu bądź kartę stałego pobytu.

Dochody z gospodarstwa rolnego mogą być przyjmowane przede wszystkim na podstawie oświadczenia osoby wnioskującej. W przypadku kwot budzących wątpliwości pracowników KRUS można np. dokonać szacunku dochodów, opierając się na kryteriach dochodowych, które zostały przyjęte dla potrzeb świadczeń z pomocy społecznej. Za dochód z 1 ha przeliczeniowego od 1 stycznia 2022 roku przyjmuje się 345 zł²⁵. Ważne jest, żeby dochody uzyskiwane za granicą i podane w obcej walucie zostały przeliczone na równowartość polskich złotych według ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski kursu złotego do waluty obcej z dnia dokonywania przeliczenia²⁶. Wszystkie oświadczenia winny być opatrzone klauzulą o odpowiedzialności

23. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 4 ust. 6.

24. Wyjaśnienia z 26 lutego 2019 roku, znak 0000-SW.610.3.2019, pkt 4, s. 7.

25. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej z 14 lipca 2021 roku, Dz. U. 2021 poz. 1296, § 1. pkt 3.

26. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 4 ust. 7.

karnej za składanie fałszywych zeznań²⁷. Wówczas, gdy niezbędne środki dowodowe nie zostaną dołączone do wniosku, należy wezwać wnioskodawcę do uzupełnienia braków w terminie nie krótszym niż 7 dni od dnia otrzymania wezwania, w którym widnieć powinno pouczenie, że niedostarczenie brakujących dokumentów we wskazanym terminie spowoduje wydanie decyzji odmawiającej prawa do świadczenia „Mama Cztery Plus”²⁸.

Decyzje i zasady wypłaty Rodzicielskiego Świadczenia Uzupełniającego

Przyznanie lub odmowa prawa do świadczenia „Mama Cztery Plus” odbywa się w drodze decyzji administracyjnej Prezesa KRUS wydanej na zasadach i w trybie określonym w ustawie oraz kodeksie postępowania administracyjnego. Jeżeli dokumentacja pozwala na wydanie pozytywnej decyzji w sprawie, prawo do świadczenia powstaje od pierwszego dnia miesiąca, w którym wydano decyzję, nie wcześniej jednak niż od dnia osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego²⁹. Podstawą do wypłaty rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego jest pozytywna decyzja organu rentowego, o której należy zawiadomić wnioskodawcę. W związku z powyższym wnioskodawca otrzymuje zawiadomienie o podjęciu wypłaty świadczenia GRSU, w którym określono szczegóły pozytywnej decyzji administracyjnej. Dokument powinien być opatrzony pieczęcią i podpisem osoby upoważnionej i zawierać niezbędne dla zainteresowanego informacje, tj. organ rentowy, osobę uprawnioną do przyznanego świadczenia, nazwę świadczenia, numer i symbol, termin i tryb płatności, datę, od której podejmuje się wypłatę oraz wysokość świadczenia³⁰. Decyzje przyznające GRSU należy wydawać w dwóch egzemplarzach. Jeden z nich powinien zostać wysłany za potwierdzeniem odbioru, drugi należy natomiast pozostawić w aktach. Ze zgromadzonej dokumentacji może okazać się jednak, że osoba wnioskująca o rodzicielskie świadczenie uzupełniające spełnia warunki do przyznania emerytury rolniczej. Wówczas należy wraz z decyzją i zawiadomieniem dot. GRSU wysłać pismo z informacją o możliwości ubiegania się o emeryturę rolniczą. Decyzja przyznająca opisywane świadczenie oraz zawiadomienie generowane są przez system informatyczny FARMER, decyzje odmawiające przyznania prawa do świadczenia opracowuje się ręcznie. Osobie uprawnionej do GRSU nie

27. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 1051, art. 4 ust. 8.

28. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 6 ust. pkt 1.

29. KRUS, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swadczenia-upelniajace/>, dostęp 1.05.2022.

30. Wyjaśnienia z 26 lutego 2019 roku, znak 0000-SW.610.3.2019, pkt 15, s. 9.

należy wydawać legitymacji emeryta/rencisty. Jak już wcześniej wspomniano, decyzja Prezesa KRUS w sprawie GRSU wiąże się z szeregiem procedur. Konieczne jest, aby przestrzegać zasady dochodzenia do prawdy i dążyć do wyczerpującego wyjaśnienia stanu faktycznego. Niemniej jest to w dalszym ciągu decyzja uznaniowa, która powinna zawierać uzasadnienie wskazujące fakty uznane za udowodnione bądź powody będące podstawą do wydania decyzji odmownej. Odstąpienie od uzasadnienia odbywa się wówczas, gdy decyzja uwzględnia żądania strony w całości. Od decyzji przyznającej prawo do świadczenia oraz od decyzji odmawiającej jego przyznania nie przysługuje odwołanie na zasadach określonych w kodeksie postępowania cywilnego. W ciągu 14 dni od otrzymania decyzji stronie przysługuje prawo do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy do organu, który wydał decyzję³¹ lub w ciągu 30 dni od otrzymania decyzji – prawo do wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Od decyzji organu rentowego dot. ponownego ustalenia wysokości świadczenia, wypłaty świadczenia oraz zwrotu nienależnie pobranego świadczenia przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Osoba, której KRUS lub ZUS przyznał wnioskowane świadczenie, ma obowiązek niezwłocznie powiadomić organ rentowy o zmianach wpływających na prawo do świadczenia. Najczęściej są to sytuacje, gdy świadczeniobiorca podejmuje zatrudnienie czy osiąga dodatkowe dochody. Przyznane lub wypłacone rodzicielskie świadczenie uzupełniające na podstawie fałszywych dokumentów lub pobrane pomimo ustania okoliczności będących podstawą przyznania świadczenia to przykłady świadczeń pobranych nienależnie. Osoby uprawnione do GRSU, które pobrały świadczenie nienależnie, zobowiązane są do zwrotu całej kwoty łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na rachunek bankowy wskazany przez organ rentowy. Odsetki naliczane są od pierwszego dnia miesiąca, który następuje po dniu wypłaty świadczenia do dnia jego spłaty. Warto wspomnieć także, że świadczenie pobrane nienależnie podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym w świetle orzecznictwa sądowego

Nabycie prawa do świadczenia rodzicielskiego nie jest takie oczywiste. Najwięcej kontrowersji przy rozpatrywaniu wniosków o świadczenie powstaje przy ustaleniu definicji wychowywania dzieci. W tym wypadku nawet sądy mają problem

31. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, *Do kogo jest skierowane świadczenie uzupełniające Mama 4+?*, <https://www.gov.pl/web/rodzina/mama-4-pytania-i-odpowiedzi>, dostęp 30.03.2022.

z określeniem zakresu, jakim objęta jest definicja wychowywania dzieci. Przede wszystkim wiele wątpliwości budzi granica wieku dziecka, która „wyczerpywałaby” pojęcie „wychowywania dziecka”, zwłaszcza w przypadku jego śmierci. W uzasadnieniu do projektu ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym zwrócono uwagę na fakt, że trudno określić ramy czasowe wychowania dziecka. W związku z tym każdy wniosek o świadczenie rodzicielskie ma być szczegółowo rozpatrywany w każdej indywidualnej sprawie. Z ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym wynika³², że matka, która urodziła i wychowała lub wychowywała co najmniej czworo dzieci, należy przyznać świadczenie rodzicielskie. Przepis ten w świetle orzecznictwa sądowego wydaje się być nieprecyzyjny i może powodować różne jego interpretacje w zależności od okoliczności związanych z okresem wychowywania dzieci. Ustawowa definicja wychowania³³ mówi o stałym, bezpośrednim i ciągłym wykonywaniu obowiązków w tym zakresie. Działania te odnoszą się do dziecka w każdym wieku. Brak jest zatem przeciwwskazań, by przyjąć, że matka wychowywała dziecko, nawet jeśli proces ten został przerwany wskutek śmierci dziecka bez względu na jego wiek. Okazuje się, że dowolność kryteriów, jakie mogą być zastosowane w procesie przyznania prawa do świadczenia rodzicielskiego, powoduje wiele kontrowersji, które znajdują swoje odzwierciedlenie w zapadających wyrokach. W jednym z wyroków Naczelnego Sądu Administracyjnego³⁴ dotyczącym wykluczenia prawa do świadczenia w przypadku śmierci jednego z czworga wychowywanych dzieci w wieku czterech lat, zwrócono uwagę na okoliczności faktyczne sprawy. Uznano, że nie można przyjąć, że matka urodziła i wychowała co najmniej czworo dzieci. Albowiem proces wychowywania w stosunku do zmarłego dziecka nie został zakończony. Nie zgadza się to zatem z art. 3 ust. 1 pkt. 1 ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym. W uzasadnieniu zwrócono uwagę na to, że dziecko w wieku niespełna czterech lat nie było na tyle rozwinięte intelektualnie, aby móc samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym czy w społeczeństwie. Reasumując, proces wychowania 4-letniego dziecka nie został jeszcze zakończony. W tym wieku dziecko nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb w aspekcie fizjologicznym, jak również w pozostałych sferach życia ludzkiego (m.in. wewnętrznego czy społecznego)³⁵.

Na przykładzie wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie zaprezentowano odmienne stanowisko, odnosząc się do opisanego powyżej przykładu³⁶.

32. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 3 ust. 1 pkt 1.

33. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 2 ust. 9.

34. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 15 września 2021 roku, III OSK 2326/21.

35. Legalis numer 2607847.

36. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 11 października 2019 roku, II SA/WA 1032/19.

Sprawa dotyczy śmierci dziecka w wieku 3 lat i 10 miesięcy – jednego z czworga wychowywanych dzieci. Sąd nie zgodził się ze stanowiskiem Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i uchylił zaskarżoną decyzję. Zdaniem Sądu stanowisko Prezesa ZUS stwierdzające, że rodzicielskie świadczenie uzupełniające może być przyznane jedynie matce, która wychowywała dzieci przez okres „znaczący” czy z chwilą użycia przez dziecko pełnoletniości, nie jest zasadne. Sąd zwrócił uwagę na błędne uzupełnienie definicji ustawowej wychowania przez organ rentowy, z której wynika, że chodzi wyłącznie o długotrwałość wychowania. Tymczasem w art. 2 pkt 9 ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym mowa jest o stałym, bezpośrednim i ciągłym wykonywaniu obowiązków w zakresie wychowania. Zatem wymagania te mogą być również spełnione, jeżeli dziecko żyło tylko kilka miesięcy bądź w rozpoznawanej sprawie ponad trzy lata. Sąd zauważa, że w powoływanej przez Prezesa ZUS odpowiedzi na skargę w uzasadnieniu do projektu u.r.ś.u. podniesiono m.in., że „trudno określić ramy czasowe wychowania (...). Każdy wniosek o świadczenie będzie szczegółowo rozpatrywany indywidualnie”. W tej sytuacji indywidualnych ocen w sprawie zabrakło, gdyż Prezes ZUS nie zakwestionował, że skarżąca przez prawie cztery lata wychowywała dziecko, sprawując nad nim stałą, bezpośrednią i ciągłą pieczę. Według Sądu nie można założyć, że śmierć dziecka przed ukończeniem 18 roku życia sama w sobie stanowi wypełnienie przesłanki z art. 3 ust. 5 pkt 2 ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym. O „długotrwałym zaprzestaniu wykonywania władzy rodzicielskiej”³⁷ można mówić wówczas, gdy matka posiada władzę rodzicielską, ale dziecka nie wychowuje (nie wykonuje władzy rodzicielskiej), a nie wówczas, gdy zaprzestaje wychowywania (sprawowania władzy rodzicielskiej) wskutek śmierci dziecka. Z przedstawionych rozważań wynika, że przesłanka wychowania dziecka, określona w art. 3 ust. 1 pkt 1 ww. wymienionej ustawy zostaje spełniona, jeżeli matka sprawowała osobistą opiekę nad dzieckiem w sposób wskazany w art. 2 pkt 9 u.r.ś.u. przez okres przysługującej jej nad nim władzy rodzicielskiej. Sąd z tych względów uznaje, że uzasadniony był zarzut skargi o nieprawidłowej wykładni art. 3 ust. 1 pkt 1 u.r.ś.u. Zdaniem Sądu „Prezes ZUS nie wziął też pod uwagę w okolicznościach faktycznych sprawy, w sposób należyty: art. 3 ust. 5 pkt 2 u.r.ś.u. i art. 2 pkt 9 u.r.ś.u. i nie zawarł w tym zakresie należytej argumentacji w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji”³⁸. Jak wykazano powyżej, nie można wprowadzać konkretnych ram czasowych dla ustalenia okresu wychowania dzieci. W każdym konkretnym przypadku należy ustalać, czy czynności podejmowane względem dziecka przez matkę doprowadziły do jego wychowania, czyli do względnej samodzielności w jego

37. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 3 ust. 5 pkt 2.

38. Legalis numer 2359334.

bieżącym funkcjonowaniu czy też z uwagi na wiek dziecka (np. kilkulatek) – proces ten nie został zakończony. W związku z powyższym należy uznać, że przepis art. 3 ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym jest nieściśły i nie ma też jednolitej linii orzeczniczej w tego typu sprawach.

W celu ujednoczenia kryteriów, jakimi należy kierować się przy przyznawaniu świadczeń, ustawa ta wymaga dodatkowych wyjaśnień.

Rodzicielskie świadczenie uzupełniające w liczbach

Wraz z wejściem w życie w marcu 2019 roku nowej ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym pracownicy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zmierzali się z nowym, trudnym zadaniem. Do obowiązków kadry wydziału świadczeń przybyło rozpatrywanie wniosków o świadczenie „Mama Cztery Plus”, które pracownicy Placówki Terenowej KRUS w Ostrowie Wielkopolskim (w wywiadzie) uznali za tzw. kulę u nogi z uwagi na uznaniowy charakter przyznania świadczenia. W celu zobrazowania rzeczywistej liczby wpływających do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosków o rodzicielskie świadczenie uzupełniające, wydanych decyzji przyznających lub odmawiających prawa do świadczenia dokonano analizy ilościowej opartej na bazie informacji uzyskanych na wnioski o udostępnienie danych z poszczególnych jednostek KRUS oraz z Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Ostrowie Wielkopolskim, które przedstawiono w poniższych tabelach.

Z poniższych danych wynika, że w Placówce Terenowej KRUS w Ostrowie Wielkopolskim rodzicielskie świadczenie uzupełniające cieszyło się największą popularnością w 2019 roku. Wydano wówczas 15 decyzji przyznających świadczenie rodzicielskie oraz dziewięć decyzji odmawiających prawa do świadczenia. W 2020 roku do Placówki w Ostrowie Wielkopolskim wpłynęło tylko sześć wniosków o rodzicielskie świadczenie uzupełniające, z których trzy zostały pozytywnie rozpatrzone. W 2021 roku Kierownictwo Ostrowskiego Wydziału Świadczeń KRUS podpisało siedem decyzji odmawiających prawa do GRSU. Faktem jest, że wśród złożonych w tym okresie piętnastu wniosków osiem z nich zostało pozytywnie rozpatrzonych. W pierwszym kwartale 2022 roku Placówka Terenowa KRUS w Ostrowie Wielkopolskim przyznała i wypłaciła tylko jedno rodzicielskie świadczenie uzupełniające. Należy zauważyć, że w Placówce Terenowej KRUS w Ostrowie Wielkopolskim w okresie od marca 2019 roku do końca marca 2022 roku o rodzicielskie świadczenie uzupełniające wnioskowały tylko i wyłącznie kobiety. Łącznie od początku wprowadzenia w życie ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym do ww. wymienionej Placówki KRUS wpłynęło 46 wniosków o GRSU.

„Mama Cztery Plus” Istota rodzicielskich świadczeń uzupełniających

Tabela 1. Rozpatrzone wnioski o rodzicielskie świadczenie uzupełniające w Placówce Terenowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Ostrowie Wielkopolskim w latach 2019–2022

Okres	Liczba wydanych decyzji przyznających świadczenie GRSU	Liczba wydanych decyzji odmawiających prawa do świadczenia GRSU	Ogółem
marzec – grudzień 2019 roku	15	9	24
styczeń – grudzień 2020 roku	3	3	6
styczeń – grudzień 2021 roku	8	7	15
styczeń – marzec 2022 roku	1	0	1
marzec 2019 roku – marzec 2022 roku	27	19	46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z ewidencji Placówki Terenowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Ostrowie Wielkopolskim.

Od 1 marca 2019 roku Oddział Regionalny KRUS w Poznaniu wraz z podległymi placówkami łącznie rozpatrzył 240 wniosków o rodzicielskie świadczenie uzupełniające. Wypłacono 103 świadczenia GRSU rekompensujące rodzicom wychowanie i wychowywanie dzieci, a w przypadku matek biologicznych – także ich urodzenie. Ponad połowie, bo aż 137 zainteresowanym odmówiono prawa do przyznania świadczenia. Wszystkie pozytywne decyzje otrzymały wyłącznie kobiety. W analizowanych jednostkach od początku przyznawania świadczeń rodzicielskich, tj. od marca 2019 roku tylko jeden wniosek o GRSU został złożony przez ojca dzieci. Niestety dołączona przez niego dokumentacja nie pozwoliła na pozytywne zakończenie sprawy.

Tabela 2. Rozpatrzone wnioski o rodzicielskie świadczenie uzupełniające w Oddziale Regionalnym Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Poznaniu w latach 2019–2022 (w tym w podległych Placówkach Terenowych)

Okres	Liczba wydanych decyzji przyznających świadczenie GRSU	Liczba wydanych decyzji odmawiających prawa do świadczenia GRSU	Ogółem
marzec – grudzień 2019 roku	63	44	107
styczeń – grudzień 2020 roku	22	39	61
styczeń – grudzień 2021 roku	15	44	59
styczeń – marzec 2022 roku	3	10	13
marzec 2019 roku – marzec 2022 roku	103	137	240

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Oddziału Regionalnego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Poznaniu.

„Mama Cztery Plus” Istota rodzicielskich świadczeń uzupełniających

Tabela 3. Rozpatrzone wnioski o rodzicielskie świadczenie uzupełniające w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w latach 2019–2022

Okres	Liczba wydanych decyzji przyznających świadczenie GRSU	Liczba wydanych decyzji odmawiających prawa do świadczenia GRSU	Ogółem
marzec – grudzień 2019 roku	920	716	1 636
styczeń – grudzień 2020 roku	309	335	644
styczeń – grudzień 2021 roku	286	377	663
styczeń – marzec 2022 roku	62	97	159
marzec 2019 roku – marzec 2022 roku	1 577	1 525	3 102

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Biura Statystyki Centrali Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Warszawie.

Z analiz informacji z Centrali Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Warszawie wynika, że 3 102 wnioski o świadczenie o charakterze uznaniowym, tzw. „Mama Cztery Plus” wpłynęło do 16 Oddziałów Regionalnych w Polsce. Przyznano 1 577 rodzicielskich świadczeń uzupełniających oraz wydano 1 525 odmów dot. GRSU. Centrala KRUS odnotowała najwięcej pozytywnych decyzji w 2019 roku – aż 920. Największą liczbę, tj. 716 decyzji odmownych wysłano do wnioskodawców także w 2019 roku. W I kwartale 2022 roku liczba wniosków o opisywane świadczenie w skali kraju znacznie spadła. Należy zauważyć malejącą tendencję składanych wniosków o rodzicielskie świadczenie uzupełniające. Biorąc zatem pod uwagę całą Polskę, niewiele jest osób, które mają szansę otrzymać uprawnienia do świadczenia.

Tabela 4. Rozpatrzone wnioski o rodzicielskie świadczenie uzupełniające w Oddziale Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Ostrowie Wielkopolskim w latach 2019–2022

Okres	Liczba wydanych decyzji przyznających świadczenie GRSU	Liczba wydanych decyzji odmawiających prawa do świadczenia GRSU	Ogółem
marzec – grudzień 2019 roku	1 841	161	2 002
styczeń – grudzień 2020 roku	179	52	231
styczeń – grudzień 2021 roku	153	50	203
styczeń – marzec 2022 roku	22	9	31
marzec 2019 roku – marzec 2022 roku	2 195	272	2 467

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w Ostrowie Wielkopolskim.

Pracownicy wydziału świadczeń Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (Oddziału w Ostrowie Wielkopolskim) od 1 marca 2019 roku przeanalizowali 2 467 wniosków o rodzicielskie świadczenie uzupełniające. Wydano 2 195 decyzji przyznających prawo do GRSU i tylko 272 decyzje odmawiające. Porównując analizę liczbową wyżej opisanych jednostek KRUS z Oddziałem Regionalnym ZUS, należy zauważyć, że zdecydowanie mniej decyzji odmawiających w stosunku do decyzji przyznających wydano w ogroenie rentowym przyznającym świadczenia pracownicze. Zapewne wiąże się to z faktem większej liczby świadczeniobiorców w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Rodzicielskie świadczenia uzupełniające w ZUS oraz w KRUS cieszyły się największym uznaniem wśród zainteresowanych w 2019 roku. W kolejnych latach liczba składanych wniosków sukcesywnie spadała.

Zakończenie

Rodzicielskie świadczenie uzupełniające to kolejny po „500 +” czy bonie turystycznym rządowy program, który został stworzony tym razem z myślą o osobach wychowujących dzieci. Jest on skierowany do matek, którym nie przysługuje emerytura, świadczenie przedemerytalne lub inne formy pomocy. Program tzw. „Mama Cztery Plus” reguluje ustawa z 31 stycznia 2019 roku. Jej celem jest ochrona rodziców, którzy poświęcili własne życie dla swoich pociech. Podejmując się wychowania dziecka, nie sposób przewidzieć trudności, jakie pojawią się przed rodzicami biologicznymi, jak i adopcyjnymi. Decydując się na rodzicielstwo, rodzice podejmują ogromne ryzyko zmagania się z chorobami dzieci, niepełnosprawnościami, wypadkami bądź innymi problemami. Państwo zdecydowało się takim osobom pomóc. Środki z programu nie są przyznawane automatycznie, lecz na wniosek, z którym należy zwrócić się do odpowiedniego organu rentowego. Pracownicy KRUS oraz ZUS rozpatrują wnioski o rodzicielskie świadczenia uzupełniające, które z uwagi na ich specjalny charakter wymagają skupienia i merytorycznego sprawdzenia dokumentów w sposób jak najbardziej rzetelny. Osoby zmagające się z tym zadaniem w wydziałach świadczeń emerytalno-rentowych borykają się z różnymi dylematami dotyczącymi przyznania bądź odmówienia wnioskodawcy prawa do GRSU. Zdarza się, że zainteresowani nie wskazują we wnioskach wszystkich okoliczności, które mają ogromny wpływ na decyzję w sprawie. Wśród problematycznych do rozpatrzenia wniosków najczęściej pojawiają się te, które wymagają wyjaśnienia między innymi sprawowania opieki nad dziećmi, bądź rozwiązania spraw związanych z dylematami uznania definicji wychowania dziecka, które w określonym wieku zmarło. Zawile sytuacje rodzinne wynikające z wniosków dot. przyznawania rodzicielskich

świadczeń uzupełniających opierają się na wyrokach Sądów Administracyjnych, do których nawiązano w opracowaniu. W artykule usystematyzowano wiedzę z zakresu rodzicielskich świadczeń uzupełniających zarówno dla osób zainteresowanych, jak i dla pracowników Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Stawia więc on swego rodzaju pomoc w rozwiązywaniu niektórych problematycznych spraw dla pracowników KRUS, a także dla zainteresowanych złożeniem wniosku o świadczenie GRSU. Hipoteza badawcza została potwierdzona, ponieważ okazuje się, że świadczenie to jest wymagającym zadaniem dla kadry Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Artykuł pokazuje, że stosunkowo niewielka liczba osób pobiera rodzicielskie świadczenie uzupełniające. Był to jednak jak najbardziej trafny program rządu, gdyż doceniono osoby, które ciężko pracowały, choć nie wykonywały pracy zawodowej. Bezpłatną pracę matek uwzględniono w systemie emerytalnym ze względu na trud włożony w wychowanie potomstwa, które wymaga wielu wyrzeczeń.

Należy przy tym wspomnieć, że program „Mama Cztery Plus” nie przewiduje wsparcia finansowego dla matek, które urodziły i wychowały lub wychowały (w przypadku adopcji) dzieci, godząc to z zatrudnieniem i zapewnieniem im godnego życia oraz nienagannej przyszłości. Rodziny wielodzietne, w których oboje rodziców podjęło zatrudnienie, nie mogą liczyć na ową pomoc finansową, pomimo niskich dochodów, niewystarczających na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Pamiętajmy, że są wśród nich matki, które również urodziły co najmniej czwórkę dzieci i wychowały je. Ten trud w żaden sposób nie został doceniony, a także na to zasługuje. W tych przypadkach również bez względu na sytuację materialną rodzice dbają o swoje pociechy najlepiej, jak potrafią.

Warto wspomnieć, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych – w ramach powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych – wypłaca około 56 tys. rodzicielskich świadczeń uzupełniających w skali całego kraju, a także umożliwia zwiększenie emerytury z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym. Większość uprawnionych do świadczenia osób to kobiety, które urodziły i wychowały dokładnie czworo potomstwa. Ciekawostką jest, że pojawiają się też wnioski o GRSU, o które ubiegają się kobiety, które wychowały kilkanaścioro potomków. W związku ze specjalnym charakterem świadczenia, jakim jest rodzicielskie świadczenie uzupełniające, liczba wypłacanych świadczeń z programu jest dość niska. Zapewne pomoc finansowa dla rodzin wielodzietnych, którą niesie ze sobą przyznanie im rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego jest nieoceniona i ułatwia osobom uprawnionym zmaganie się z trudami życia codziennego. Ze świadczenia skorzystało już kilkadziesiąt tysięcy uprawnionych.

Bibliografia

- AgroFakt.pl**, *Mama 4 Plus z KRUS*, <https://www.agrofakt.pl/mama-4-plus-krus/>, dostęp 19.04.2022.
- KRUS**, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swadczenia-uzupelniajace/>, dostęp 22.04.2022.
- Gawlińska Z.**, *Macierzyństwo jako wartość w kontekście przemian społecznych. Blaski i cienie życia Rodzinnego*, „Roczniki Socjologii Rodziny” 2003, nr 15.
- Graniewska D.**, *Rodziny wielodzietne w Polsce. Sytuacja społeczno-demograficzna*, „Problemy Rodziny” 1980, nr 1.
- KRUS**, bezpośredni link do pobrania wniosku GRSU, <https://www.krus.gov.pl/bip/formularze-i-wnioski/swiadczenia/>, dostęp 25.04.2022.
- KRUS**, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swadczenia-uzupelniajace/>, dostęp 22.04.2022, 1.05.2022.
- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej**, *Do kogo jest skierowane świadczenie uzupełniające Mama 4+?*, <https://www.gov.pl/web/rodzina/mama-4-pytania-i-odpowiedzi>, dostęp 30.03.2022.
- Legalis** numer 2607847.
- Legasis** numer 2359334.
- Rozporządzenie** Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej z 14 lipca 2021 roku, Dz. U. 2021 poz. 1296.
- Szyska M.**, *Wielodzietność w Polsce – Społeczne postrzeganie i pomoc państwa*, Instytut Socjologii, Katolicki Instytut Lubelski Jana Pawła II, 2015.
- Ustawa** z 31 stycznia 2019 roku o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419.
- Ustawa** z 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, t.j. Dz. U. 2021 poz. 1128.
- Uzasadnienie** do projektu Ustawy o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419.
- Uzasadnienie** do projektu Ustawy o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051 nr 3157, <https://sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3157>, dostęp 29.04.2022.
- Więclawska A.**, *Rodzice jako fundament rozwoju i wychowania dziecka ku dojrzałości*, Kolegium Jagiellońskie – Toruńska Szkoła Wyższa, 2018.
- Wyjaśnienia** z 26 lutego 2019 roku dotyczące wdrożenia i realizacji ustawy z 31 stycznia 2019 roku o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, znak 0000-SW.610.3.2019.
- Wyjaśnienia** z 28 lutego 2019 roku, znak 1200-DO.080.1.2019.
- Wyrok** Naczelnego Sądu Administracyjnego z 15 września 2021 roku, III OSK 2326/21.
- Wyrok** Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 11 października 2019 roku, II SA/WA 1032/19.

„Mama Cztery Plus” Istota rodzicielskich świadczeń uzupełniających

otrzymano: 23.12.2023
zaakceptowano: 10.03.2023

*Ten artykuł jest objęty licencją Creative Commons Attribution 4.0
Licencja międzynarodowa (CC BY 4.0)*

“Mama Cztery Plus” The essence of supplementary parental allowances

Agnieszka Nowak, Izabela Dymała

Abstract

Recent times in Poland have seen the hard work of parenting in large families appreciated and honoured. The introduction of a supplementary parental allowance in 2019 emphasized the social role of those parents who, for reasons relating to the upbringing of their children, have not achieved the employment seniority requirement for pension rights.

The main purpose of this article is to systematize the body of knowledge pertaining to supplementary parental allowances for the benefit of both the interested parties themselves and the employees of Polish Agricultural Social Insurance Fund (KRUS). This paper conveys the most important information on the supplementary-allowance system, so as to dispel any doubts KRUS personnel might have with regard to eligibility. An interview with employees of the benefits department of the KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski has revealed that doubts continue to surface concerning various matters relating to “Mama Cztery Plus” allowances.

This paper also demonstrates the realistic dimension of supplementary parental allowances considered and paid, by collating the number of “Mama Cztery Plus” payouts delivered by two pension bodies, viz. Polish Agricultural Social Insurance Fund (KRUS) and Polish Social Insurance Fund (ZUS).

Methodologically, this article relies on the analysis of the literature and of statutory provisions, with an interview questionnaire as a research tool, as well as data sourced directly from KRUS Headquarters, KRUS Regional Branch in Poznań, KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski and ZUS Branch Office in Ostrów Wielkopolski¹.

Keywords: KRUS, “Mama Cztery Plus”, supplementary parental allowance, family.

-
1. The interviews were held from March to April 2022. The respondents were employees of the benefits department of KRUS Ostrów Wielkopolski, who had been informed of the purpose of the survey. The interview was made up of four standardized questions.

Agnieszka Nowak, MA, a student of postgraduate studies “Agricultural Social Insurance – Functioning, Administration and Legal Aspects”, inspector of the Benefits Department, KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski, KRUS Regional Branch in Poznań, Agricultural Social Insurance Fund (KRUS);

Izabela Dymała, MA, a student of postgraduate studies “Agricultural Social Insurance – Functioning, Administration and Legal Aspects”, deputy head of the Benefits Department, KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski, KRUS Regional Branch in Poznań, Agricultural Social Insurance Fund (KRUS).

Introduction

The supplementary parental allowance was introduced as a new task for the benefits personnel on 1 March 2019 with the coming into force of a new Act of 31 January 2019 on the Supplementary Parental Allowance (Dz. U. 2022. 1051). The act defines the eligibility, payout and financing conditions and rules for supplementary allowances designated “GRSU”².

According to internal information from KRUS³, the act’s purpose is to provide means of support for persons who have not undertaken gainful employment, quit it or abandoned other gainful activity due to the upbringing of at least four children. Their dedication to that goal has made them unable to obtain the required seniority to become eligible for the minimal retirement pension. Accordingly, the GRSU is not a contribution-based benefit. It is not predicated on premiums previously paid to the social-insurance scheme.

In this paper, the authors explain the meaning of the statutory provisions and discuss the dilemmas of eligibility, as well as matters relating to the implementation of a new task for KRUS personnel. The article collates the most important information concerning the strictly defined rules for consideration of applications for “Mama Cztery Plus” (literally: “Mum Four Plus”) supplementary allowances. The main hypothesis, formulated in a general manner, assumes that despite the clear statutory language, establishing applicants’ eligibility for the supplementary parental allowance presents a sort of challenge to the KRUS case handler. The scheme involves a number of criteria for eligibility, driving some concern that an error might be committed. The indispensable complement to this hypothesis is the assumption of increased, profound engagement from all personnel of KRUS benefits departments with the rules and provisions.

Core issues relating to the supplementary parental allowance

In order to visualize the scheme for awarding the supplementary parental allowance, it will be essential to explain the basic concepts such as family, mum, motherhood, child or upbringing.

---

2. GRSU – Polish for Supplementary Parental Allowance.

3. Explanatory letter of 26 February 2019 concerning the implementation of the Act of 31 January 2019 on the Supplementary Parental Allowance; ref. 0000-SW.610.3.2019.

Małgorzata Szyszka defines the concept of the traditional Polish family as the image of a family comprising multiple children and multiple generations, and spatially concentrated⁴. At present, Polish society holds a highly stereotyped view of a large family. It is, on the one hand, a desirable family model; on the other hand, it tends to be mentally associated with social pathology. A large family is deemed to be one with at least four children⁵. It must be noted, however, that the greatest problems afflicting such families are low income and a poor living situation. Hence our state's tribute – in the form of the Act on the Supplementary Parental Allowance – to the women having given birth, care and education (upbringing) to at least four children thereby preventing themselves from being able to pursue gainful employment. The act also covers men having dedicated themselves to the upbringing of their children following the mother's death or for other reasons. "Mama Cztery Plus" is a scheme to support parents having lost their livelihoods due to their dedication to the upbringing of their children. It is also a means to alleviate the burden on adult children financially supporting their parents.

In the eyes of multiple cultural circles in our society, motherhood is a sort of every woman's calling⁶. The ladies' primarily biological and social role, for reasons of their nature, is active participation in human reproduction. Motherhood requires a great deal of labour and sacrifice; thus, it merits respect and recognition, because it is the mother who gives birth to children and provides them with care and boundless love in the process of upbringing. As the paramount human value is life, the mother's role represents an indisputable value in our culture. It is evident that an altogether different role is played in the children's lives by their father, who provides social standing and instils manly values. A properly functioning family creates suitable conditions for human development and aspiration to maturity. Parents are the most important educators of their offspring. The upbringing of a child is an activity focused on the development and activation of the child's potential so as to obtain the skills needed for independent functioning⁷. That is nothing else than providing the offspring with a sense of security. It is the making of a home that is a peaceful abode in which the future is forged and memories are made. The living out of a parent's role is focused primarily on meeting the children's needs. It is a process met with

4. M. Szyszka, *Wielodzietność w Polsce – społeczne postrzeganie i pomoc państwa*, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Socjologii, p. 177.

5. D. Graniewska, *Rodziny wielodzietne w Polsce. Sytuacja Społeczno-demograficzna*, "Problemy rodziny" 1980, nr 1, p. 34–43.

6. Z. Gawlina, *Macierzyństwo jako wartość w kontekście przemian społecznych. Blaski i cienie życia rodzinnego*, "Roczniki Socjologii Rodziny" 2003, t. 15, p. 34.

7. A. Więclawska, *Rodzice jako fundament rozwoju i wychowania dziecka ku dojrzałości*, Kolegium Jagiellońskie – Toruńska Szkoła Wyższa, p. 54.

many worries and tears but also moments of joy and happiness. In the light of the Act on the Supplementary Allowance, one's child⁸ can be one's own child or that of one's spouse, as well as an adopted child or foster child, except for professional foster families. Accordingly, a mother within the statutory meaning does not have to be the child's biological mother. Whenever the act mentions upbringing, it does so in the meaning of the personal care of children consisting in the permanent, direct and continuous performance of the aggregate of the duties incumbent on parents as part of parental responsibility with a view to proper care of the children and their property⁹. Upbringing is also the diverse forms of impact and influence shaping the child's development and preparing children for living in a society at every stage of that development (from birth to coming of age). It is the care of the child's physical and mental development¹⁰. It is of decisive importance to the individual's attitude to the surrounding world. The process of upbringing is a period in which the child shapes their system of values and norms, participates in family life, observes adults' behaviour, learns to speak and to tell right behaviour from wrong, as well as traditions and customs. The upbringing of a child means staged preparation for adult life¹¹.

Conditions for eligibility for the supplementary parental allowance

The supplementary parental allowance (designated with its acronym, “GRSU”) is, in a sense, discretionary. As noted before, however, there are specific conditions for eligibility, in the light of which KRUS employees consider the applications of the interested parties. The allowance is available to women having reached 60 years of age without qualifying for a retirement pension due to the birth and upbringing, or just upbringing (e.g. in the case of adoption) of at least four children¹². A father having completed 65 years of age and given upbringing to at least four children due to their mother's decease, long-term interruption of the upbringing by the mother or abandonment by the mother. Whether male or female, the applicant needs to lack an income sufficient to secure the indispensable livelihood. Applications must be considered on a case-by-case basis, in an objective manner and within the limits

8. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 2 pkt 1.

9. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 2 pkt 9.

10. Explanatory letter of 26 February 2019, ref. 0000-SW.610.3.2019, p. 2.

11. Uzasadnienie do projektu Ustawy o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051 nr 3157, <https://sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3157>, access 29.04.2022.

12. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 3 ust. 1 i 3.

of administrative discretion. The allowance may be granted only where the mother or father does not have an income to secure the indispensable livelihood or is eligible for a pension lower than the minimal retirement pension (PLN 1,588.44 as from 1 March 2023). In the latter case, the allowance bridges the gap to the minimal retirement pension. It will be expedient to note that in the case of agricultural incapacity pensions providing payouts lower than the minimal retirement pension (benefits paid in part corresponding to contributions or the contributions part +50% supplementary part or contributions part +75% supplementary part), there is no bridging of the gap to PLN 1,588.44 due to the fact that the pensioner continues to be eligible for the full pension but only the payouts are suspended for a time due to not having ceased agricultural activities. Pursuant to the amendment of the Act on Farmers’ Social Insurance, the condition of having ceased agricultural activities has been abolished for retired pensioners. Accordingly, from then on agricultural retirement pensions are paid in full and thus retired farmers are not eligible for supplementation with the GRSU. Where pensioners draw family pensions, so-called split pensions, the GRSU paid to the mother bridges the gap between that pension and the minimal retirement pension. The above situation is best pictured by the example of a family pension split between two individuals (mother and child). In that case, the mother receives half the family pension (PLN 1,588.44 split between two), i.e. PLN 794.22, and thus the supplementation will also be PLN 794.22. It is worth bearing in mind that with parental supplementary allowances no additional allowances are allowed, such as carer’s allowance. The GRSU is an exception as a supplementation for the family pension. In this scenario, any additional allowances are paid together with the family pension. The size of the supplementary parental allowance cannot exceed the minimal retirement pension. This benefit is subject to annual indexation, following which it must still not exceed the minimal retirement pension. Importantly, the GRSU is not available to a person eligible for a retirement pension or other pension equal to or greater than the minimal retirement pension¹³. The comparison between the indispensable livelihood and the minimal retirement pension should only serve an auxiliary role in connection with the decision on the allowance, rather than constituting a condition of eligibility for “Mama Cztery Plus”. The evaluation of the applicant’s income must consider only net amounts of their livelihood, ignoring the incomes of close family members. The allowance is subject to personal-income taxation and health insurance, for which withholdings are deducted. Nonetheless, it will be necessary to add that since 1 January 2022, due to the raising of the income-tax threshold to PLN 30,000 p.a. (PLN 2,500 monthly) and the

13. AgroFakt.pl, *Mama 4 Plus z KRUS*, <https://www.agrofakt.pl/mama-4-plus-krus/>, dostęp 19.04.2022.

size of the allowance, the advance withheld from the GRSU against personal-income tax is PLN 0. The health-insurance contribution is 9% of the allowance.

Following the deduction of the contribution to health insurance, other deductions and garnishments can be applied as specified by provisions governing retirement pensions¹⁴. In the case of family pensions, deductions are made from the sum of the supplementation and of the family pension. Within the meaning of the Act on the Supplementary Parental Allowance, eligibility is affected by incomes covered by personal-income taxation, i.e. retirement pensions and social pensions, wage of employment or remuneration due under a contract for services, as well as income from special sections of agricultural production. Attention must also be paid to income from activities taxed under the provisions on lump personal-income tax on certain income of natural persons, i.e. income from non-agricultural business activity, lease or sublease. The determination of eligibility for GRSU also considers income that is not liable to personal-income taxation, i.e. retirement and other pensions, allowances and benefits relating war periods and post-war repressions. It is also important to examine the incomes of members of agricultural production co-operatives and proceeds from a farm. Moreover, structural pensions, allowances and other benefits regulated by provisions on sick or maternity allowance under the social-insurance scheme, sick and maternity allowances regulated by provisions on farmers’ social insurance, as well as foreign retirement and other pensions and proceeds of the board and lodging in connection with the lease of guest rooms (in residential buildings located in rural areas) on a farm to visitors on holidays¹⁵. It needs to be borne in mind that carer’s allowances, as well as any allowances or financial benefits from welfare schemes are not income for the purposes of the act.

The “Mama Cztery Plus” allowance is financed from the state budget. This means that collecting the allowance is conditional on residing within the territory of the Republic of Poland and having had the centre of one’s personal or business interests in the country for at least 10 years following completion of 16 years of age¹⁶, while being a citizen of the Republic of Poland with the right of residence or permanent residence within the territory of the Republic of Poland, or a citizen of a member state of the European Union or European Free Trade Agreement – Party to the European Economic Area Agreement, or citizen of the Swiss Confederation, or a foreigner lawfully in the territory of the Republic of Poland. It is important that the requirement of at least 10 years’ residence in the country refers to the period between reaching the age

14. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 9.

15. KRUS, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swadczenia-uzupelniajace/>, access 22.04.2022.

16. Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 3 ust. 1a pkt 1.

of 16 and submitting the application, hence not the last 10 years in continuity. Persons with personal and economic ties to Poland are found to have a centre of personal or business interests in the country. This means family or social ties, ties due to employment, political activity, other gainful activity, sources of income, estate or chattels, investments, loans, bank accounts or even a location from which the applicant manages their property¹⁷. In accordance with Article 3(4) of the Act on the Supplementary Parental Allowance, eligibility is conditional on residence within the territory of the Republic of Poland while drawing the allowance. Travelling for tourism or health reasons has no impact on eligibility. Thus, the following are not eligible:

- do not reside within the territory of the Republic of Poland;
- are eligible for a retirement pension or other pension equal to or greater than the minimal retirement pension;
- are held on remand pending trial or serving a prison term (except for electronic tagging).

Furthermore, the President of the KRUS may refuse to grant the allowance to a person stripped of parental responsibility by a court of law or whose parental responsibility has been restricted by a court of law together with placement of their child or children in alternative care. A long-term interruption of child upbringing may also justify a refusal¹⁸.

Procedure for applying

Determination of eligibility for the GRSU is by administrative decision upon the application of the children’s mother or father¹⁹. Those interested in submitting such an application can receive the standard form from any organizational unit of the KRUS or download it from the institution’s website²⁰. The KRUS has designated the form with the number GRSU-1/03/2019. KRUS personnel have a duty to provide the interested parties with all the necessary assistance to complete the application form for “Mama Cztery Plus” and to advise the applicant of what documents must be attached in order for the application to be considered. Where the competent authority to issue the decision on the allowance is the President of the KRUS, the application together with attachments confirming facts relevant to eligibility for and size of the

17. Explanatory letter of 26 February 2019, ref. 0000-SW.610.3.2019, p. 4–5.

18. Ustawa o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 3 ust. 5.

19. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 4 pkt. 1.

20. KRUS, direct link to download the GRSU form, <https://www.krus.gov.pl/bip/formularze-i-wnioski/swiadczenia/>, access 25.04.2022.

GRSU must be filed with a KRUS organization unit. The supplementary parental allowance may be awarded by the President of the KRUS only where the parent has periods of coverage by agricultural insurance as a farmer or farmer's spouse after 30 June 1977 or household member after 31 December 1982 (at least one day of insurance coverage is required). Where the applicant has periods of coverage by both agricultural social insurance and employment insurance, the competent body is the KRUS. The President of the KRUS also considers the GRSU applications of persons to whom KRUS makes payouts under concurrent benefits. In other cases, the submission should be filed with the President of the ZUS (e.g. where the applicant has no coverage periods for agricultural social insurance or is the recipient of a retirement or other pension from the ZUS).

In order to be considered, an application for the supplementary parental allowance must come with the necessary attachments attesting to the childbirths (children's birth certificates) and child upbringing or court decisions awarding the foster care of the children, as well as information about the children's PESEL numbers. Domestic birth certificates can be sourced by the KRUS itself. A foreign civil-registration document confirming the birth of a child must still be provided by the applicant if no birth certificate has been made in the domestic registered. Documents (e.g. certificates or declarations) attesting to the applicant's living situation and other facts relevant to awarding the allowance must also be submitted without delay²¹.

The GRSU applicant must state the following circumstances in the application²²:

- 1) birth of at least four children;
- 2) upbringing of at least four children;
- 3) interruptions, if any, in the upbringing, stating the length and cause of any such interruption;
- 4) date of decease of the mother's decease or abandonment of the children;
- 5) restriction or divestment of parental responsibility;
- 6) residence within the territory of the Republic of Poland and having had a centre of personal or business interests (centre of vital interests) within the territory of the Republic of Poland, as well as the length of the period during which the applicant fulfilled this condition prior to submitting the application;
- 7) eligibility or non-eligibility for a retirement or other pension and taking or not taking of such pension;
- 8) having or not having income from employment or other gainful activity;
- 9) having or not having a farm, stating the surface area if having it;

21. Explanatory letter of 28 February 2019, ref. 1200-DO.080.1.2019.

22. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 4 ust. 5.

- 10) having or not having income from special sections of agricultural production;
- 11) having or not having other income;
- 12) being or not in a pre-trial detention facility or prison.

All of the incomes necessary for the consideration of the application may be confirmed with the following documents²³:

- certificates of income source and size from the competent fiscal office;
- certificates attesting to current employment or other gainful activity and the size of income or revenue achieved from it;
- certificates confirming the size of other benefits collected by the applicant;
- certificates from the commune office attesting to the type and size of the farm;
- the applicant’s declarations of income from the farm;
- other documents attesting to the applicant’s personal, family, economic and material situation.

In the case of a father (having brought the children up while the mother was alive), documents attesting to the mother’s abandonment of the children or loss or restriction of parental responsibility must be attached²⁴.

To establish residence within the territory of the Republic of Poland, foreigners should submit the following documents:

- temporary or permanent residence permit;
- long-term resident’s EU residence permit;
- national or Schengen visa;
- document confirming the right of permanent resident;
- residence card or permanent-residence card.

Farm income may be established primarily on the basis of the acceptance of the applicant’s declaration. So-called income estimation may be performed where the numbers are met with doubt by KRUS staff; this can be done on the basis of income criteria previously adopted for purposes of welfare benefits. Since 1 January 2022, the constructive income from 1 ha is PLN 345²⁵. It is important for any foreign income denominated in a foreign currency to be converted to Polish zloties according to the National Bank of Poland’s published exchange rate for the day of conversion²⁶. All statements should contain a clause on criminal liability for perjury²⁷. Where the necessary evidence has not been attached with the application,

23. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 4 ust. 6.

24. Explanatory letter of 26 February 2019, ref. 0000-SW.610.3.2019, paragraph 4, p. 7.

25. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej z 14 lipca 2021 roku, Dz. U. 2021 poz. 1296, § 1. pkt 3.

26. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 4 ust. 7.

27. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 1051, art. 4 ust. 8.

the applicant must be given notice to cure the defects within a time window of at least seven days of the day of receipt of the notice, advising that failure to submit the missing documents within the assigned time will result in a decision denying the “Mama Cztery Plus” allowance²⁸.

Decisions and terms of payment

The grant or refusal of “Mama Cztery Plus” is by administrative decision of the President of the KRUS; the rules and procedure are defined by the Act on the Supplementary Parental Allowance and the Code of Administrative Procedure. If the documentation suffices for a favourable decision, eligibility begins with the first day of the month in which the decision is issued, provided that not before reaching the general retirement age²⁹. The basis for payments under the allowance is provided by the positive decision of the pension authority, of which the applicant must be notified. Accordingly, the applicant must be notified of the beginning of GRSU payments with details of the favourable decision. The document should bear the signature and seal of an authorized person and state the information needed by the interested party, viz identity of the pension authority, person eligible for the allowance granted, name of the allowance, number and reference, timing and procedure for payments, and date from which the payments are to be made, as well as the size of the allowance³⁰. Decisions granting the GRSU must be issued in two copies. One such copy should be sent to the recipient with confirmed of receipt requested, the other left on file. However, the documentation available may also have the effect of establishing the applicant’s eligibility for an agricultural retirement pension. In such a case, the decision and notice concerning the GRSU should be accompanied by a letter advising the recipient of eligibility to apply for an agricultural retirement pension. The decision granting the allowance and the notice are generated by the IT system called FARMER; decisions denying the allowance are drafted manually. A pensioner’s ID document is not to be issued to a GRSU recipient. As noted before, the KRUS President’s GRSU decision involves a number of procedural requirements. It is indispensable to follow the principle of pursuing the truth of the matter and exhaustive explanation of the facts. Nonetheless, this continues to be a discretionary decision that should contain a statement of reasons identifying facts deemed proved

28. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 6 ust. pkt 1.

29. KRUS, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swiadczenia-uzupelniajace/>, access 1.05.2022.

30. Explanatory letter of 26 February 2019, ref. 0000-SW.610.3.2019, paragraph 15, p. 9.

or reasons for a decision denying the application. Reasons are omitted where the decision grants the full extent of the application. A decision granting or refusing the allowance cannot be appealed on the terms specified by the Code of Civil Procedure. Within 14 days of service of the decision, the party may apply to the issuing authority for reconsideration of the matter³¹ or, within 30 days of service of the decision, challenge the decision before the Voivodeship Administrative Court.

The pension authority’s decision concerning revaluation of the allowance, payment of the allowance or return of allowance unduly collected may be challenged before the Regional Court as Labour and Social Insurance Court. A person whose application for the allowance has been granted by the KRUS or by the ZUS is required to advise the pension authority without delay of any changes affecting eligibility. Those are usually situations when the recipient takes up employment or obtains additional income. Supplementary parental allowance granted or paid on the basis of forged documents or collected despite the cessation of circumstances justifying the grant are examples of allowance unduly collected. GRSU recipients having collected the allowance unduly are obliged to return the whole amount with statutory late interest to the bank account indicated by the pension authority. The interest is charged as from the first day of the month following the day of payment to the day of return. It will also be expedient to mention that unduly collected benefits are subject to administrative enforcement under the provisions of administrative-enforcement procedures.

The Act on the Supplementary Parental Allowance in the light of court decisions

The matter of eligibility is not as straightforward as it might appear. The greatest amount of controversy in the consideration of applications for the allowance arises in connection with the definition of the upbringing of children. In this case, even the courts struggle to delimit the scope of the definition. First and foremost, numerous doubts concerning whatever age threshold would “exhaust” the term “child upbringing”, especially in the case of the child’s death. The draft bill’s explanatory memorandum noted the difficulty in ascertaining the time limits of child upbringing. Accordingly, every application for the supplementary parental allowance must be considered in a thorough manner in the light of the individual case. From the

---

31. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, *Do kogo jest skierowane świadczenie uzupełniające Mama 4+?*, <https://www.gov.pl/web/rodzina/mama-4-pytania-i-odpowiedzi>, access 30.03.2022.

language of the statute it would follow³² that a mother having given birth and upbringing to at least four children should be granted the allowance. Through the lens of court decisions, the relevant provision appears to be imprecise and lend itself to different interpretations depending on the circumstances relating to the timing of the upbringing. The statutory definition of upbringing³³ mentions the permanent, direct and continuous performance of duties in this regard. The activities are referred to a child of any age. Thus, there is no contra-indication to holding that the mother has given upbringing to a child, even though the process may have been interrupted by the child's death, regardless of age. It turns out that the arbitrariness of the criteria that can be applied in the process of considering an application for the allowance sparks multiple controversies reflected in court decisions. In one of the judgments of the Supreme Administrative Court³⁴ concerning the exclusion of eligibility in the case of death of one of four children being brought up, at four years of age, attention was paid to the factual background of the case. It was found impossible to hold that the mother had given birth and upbringing of at least four children. For the process of upbringing had not been completed with regard to the deceased child. And that did not conform to Article 3(1)(1) of the Act on the Supplementary Parental Allowance. The court's rationale pointed out the fact that a child not even full four years of age could not have reached sufficient intellectual development to function independently in daily life or society. In summary, the process of upbringing is not complete with regard to a child four years old. At that age, a child is not capable of independently meeting its physiological needs, as well as those in other areas of human life (such as internal or social life)³⁵.

One of the decisions of the Voivodeship Administrative Court in Warsaw is an example of a different position on the matter³⁶. The case concerned the death of a child aged 3 years and 10 months – one of four children being brought up. The court did not concur with the position taken by the President of the ZUS and vacated the disputed administrative decision. According to the Court, the ZUS President's position to the effect that the supplementary parental allowance may be granted only to a mother having provided upbringing to children over a “significant” period or upon the child's coming of age was not correct. The Court noted the pension authority's mistaken addition, to the statutory definition of upbringing, of a stipulation

32. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 3 ust. 1 pkt 1.

33. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419, art. 2 ust. 9.

34. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 15 września 2021 roku, III OSK 2326/21.

35. Legalis nr 2607847.

36. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 11 października 2019 roku, II SA/WA 1032/19.

that duration is to be the sole criterion. By contrast, Article 2(9) of the Act on the Supplementary Parental Allowance mentions permanent, direct and continuous performance of duties with regard to upbringing. Thus, the requirements can also be met if the child only lived several months or, as the case there at bar, a little more than three years. The Court noted that, as cited in the ZUS President’s reply, the explanatory memorandum for the draft bill had mentioned, among other things, the “difficulty in ascertaining the limit limits of upbringing (...). Every application for the allowance will be considered in detail on an individual basis”. Such individual consideration was not forthcoming because the ZUS President did not dispute that the applicant had been bringing up her child, exercising permanent, direct and continuous care. According to the Court, it could not be assumed that a child’s death before 18 years of age in itself satisfies the conditions for the bar imposed by Article 3(5)(2) of the Act on the Supplementary Parental Allowance. “Long-term interruption of the exercise of parental responsibility”³⁷ can be spoken of when the mother holds parental responsibility but is not providing the child with upbringing (is not exercising her parental responsibility), not when she ceases to provide upbringing (exercise parental responsibility) due to the child’s death. The conclusion from the above arguments is that the criterion of upbringing, as defined by Article 3(1)(1) of the aforementioned act, will be met where the mother exercised the personal care of the child in the manner specified by Article 2(9) of the act for the duration of her parental responsibility. Accordingly, the court concurred with the applicant’s contention that the ZUS President’s interpretation of Article 3(1)(1) of the Act on the Supplementary Parental Allowance was incorrect. In the Court’s opinion: “Neither did the ZUS President duly consider Article 3(5)(2) and Article 2(9) of the Act on the Supplementary Parental Allowance in the factual circumstances of the case and provide the disputed decision with a fitting rationale in this respect”³⁸. As noted above, no specific time limits can be imposed with regard to the process of child upbringing. In each specific case, it must be determined whether the activities undertaken by the mother for the child had led to the child’s upbringing, i.e. relative independence in everyday functioning or the process had not been completed because of the child’s age (e.g. a child several years old). The conclusion must be that the language of Article 3 of the Act on the Supplementary Parental Allowance is vague and there is no uniformity in court decisions in such cases.

The act requires some additional clarification in order to harmonize the criteria for decisions on eligibility.

37. Ustawa o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, tj. Dz. U. 2022 poz. 1051, art. 3 ust. 5 pkt 2.

38. Legalis nr 2359334.

Supplementary parental allowance in numbers

With the coming into force of a new Act on the Supplementary Parental Allowance in 2019, KRUS personnel have been confronted with a new, difficult task. Added to their responsibilities was the consideration of applications for the “Mama Cztery Plus” allowance, which the employees of KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski (as per the interview) came to view as the proverbial ball and chain due to the discretionary nature of the benefit. For the purpose of visualizing the actual number of applicants for the supplementary parental allowance arriving in KRUS, as well as decisions granting or refusing the allowance, quantitative analysis was accomplished on the basis of information requested from the various KRUS units and from the ZUS Branch in Ostrów Wielkopolski, as shown in tables below.

The data show that, when it comes to the KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski, the supplementary parental allowance experienced its peak in popularity in 2019. Fifteen decisions granting and nine refusing the allowance were issued during the time. In 2020, only six applications arrived, three of which were granted. In 2021, Management of the Benefits Department in Ostrów Wielkopolski signed seven decisions denying the allowance. The fact is that out of the fifteen applications submitted during the period, eight were granted. In Q1 2022, the KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski granted and paid only one supplementary parental allowance. It must be noted that only women applied in the period from March 2019 to March 2022. A total of 46 GRSU applications have been submitted to the Field Office since the act’s coming into force.

Table 1. Applications for the supplementary parental allowance considered by KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski in 2019–2022

Time	Number of decisions granting the GRSU	Number of decisions refusing the GRSU	Total
March to December 2019	15	9	24
January to December 2020	3	3	6
January to December 2021	8	7	15
January to March 2022	1	0	1
March 2019 to March 2022	27	19	46

Source: Own compilation on the basis of data from the records of KRUS Field Office in Ostrów Wielkopolski.

“Mama Cztery Plus”. The essence of supplementary parental allowances

Since 1 March 2019, KRUS Regional Office in Poznań, including its subordinate units, has considered 240 applications for the supplementary parental allowance. A total of 103 GRSU grants were made to parents in compensation for the upbringing of children and, in the case of biological mothers, also childbirth. More than a half of all interested parties, i.e. 137, were denied the allowance. All successful applicants were women. In the analysed units, only one GRSU application was submitted by a father since the introduction of the allowance, i.e. March 2019. Unfortunately, the documentation attached did not allow for a positive outcome of his case.

Table 2. Applications for the supplementary parental allowance considered by KRUS Regional Office in Poznań in 2019–2022 (including subordinate Field Offices).

Time	Number of decisions granting the GRSU	Number of decisions refusing the GRSU	Total
March to December 2019	63	44	107
January to December 2020	22	39	61
January to December 2021	15	44	59
January to March 2022	3	10	13
March 2019 to March 2022	103	137	240

Source: Own compilation on the basis of data from the records of KRUS Regional Office in Poznań.

Table 3. Applications for the supplementary parental allowance considered by KRUS in 2019–2022

Time	Number of decisions granting the GRSU	Number of decisions refusing the GRSU	Total
March to December 2019	920	716	1,636
January to December 2020	309	335	644
January to December 2021	286	377	663
January to March 2022	62	97	159
March 2019 to March 2022	1,577	1,525	3,102

Source: Own compilation on the basis of data from the Statistics Bureau of KRUS Headquarters in Warsaw.

Analysis of information obtained from KRUS Headquarters in Warsaw shows 3,102 applicants for the “Mama Cztery Plus” discretionary allowance to have arrived in 16 Regional Offices throughout Poland. A total of 1,577 grants and 1,525 refusals have been made. The largest number of favourable decisions was recorded by KRUS Headquarters in 2019 – as many as 920. The largest number of refusals – 716 decisions denying the allowance – also occurred in 2019. In Q1 2022, the number of

applications for the supplementary parental allowance decreased significantly on the national scale. There is a downward trend in the applications. In the whole-country perspective, there are not many potential eligible recipients.

Table 4. Applications for the supplementary parental allowance considered by ZUS Branch in Ostrów Wielkopolski in 2019–2022

Time	Number of decisions granting the GRSU	Number of decisions refusing the GRSU	Total
March to December 2019	1,841	161	2,002
January to December 2020	179	52	231
January to December 2021	153	50	203
January to March 2022	22	9	31
March 2019 to March 2022	2,195	272	2,467

Source: Own compilation on the basis of data from ZUS Branch in Ostrów Wielkopolski.

Since 1 March 2019, employees of ZUS Branch in Ostrów Wielkopolski have considered 2,467 applications for the supplementary parental allowance. Of all decisions, a total of 2,195 grants and only 272 refusals have been made. Comparison of the qualitative analyses of the above KRUS and ZUS units reveals that overwhelmingly fewer refusals have been made, in proportion to grants, by ZUS. This is probably the result of the greater number of benefit recipients served by the general social-insurance institution (ZUS) compared to the agricultural one (KRUS). Both in ZUS and KRUS, supplementary parental allowances enjoyed the greatest popularity in 2019. In the years that followed, the number of applications arriving has successively decreased.

Conclusion

After so-called 500+ and tourism voucher, the supplementary parental allowance is another government benefits programme designed at this time with parents in mind. It is dedicated to mothers not eligible for a retirement pension, pre-retirement pension or any other form of aid. “Mama Cztery Plus” is regulated by the Act of 31 January 2019 on the Supplementary Parental Allowance. The purpose of the act is to protect parents having dedicated their lives to their children. Taking on the task of upbringing, it is impossible to predict all the difficulties that can face either biological or adoptive parents. Those making the decision to become parents

accept the great risk of having to contend with illness, disability, accidents or other problems afflicting their children. The state has decided to assist them. Benefits under this scheme are not granted automatically but must be requested by application to the competent pension authority. KRUS and ZUS personnel consider the applications, which – due to the particular characteristics of this allowance – require mental focus and factual verification of the documents with the utmost diligence. Those responsible for this task in benefits departments face various dilemmas in granting or refusing the applications. Sometimes, the applicants fail to specify all the relevant circumstances, which might have an enormous bearing on the outcome of the case. Applicants visiting particular difficulties on the case handlers usually include those calling for investigation of the manner of care or resolution of dilemmas occasioned by the definition of upbringing with regard to a deceased child of a specified age. Complicated family situations involved in the applications for the supplementary parental allowance have come up before administrative courts in decisions mentioned in this article. The article has systematized the body of knowledge pertaining to supplementary parental allowances for the benefit of both the interested parties themselves and the employees of Polish Agricultural Social Insurance Fund (KRUS). Accordingly, it provides an aid of sorts for KRUS employees in addressing certain problem areas, as well as for potential applicants. The research hypothesis was confirmed, since it shows that the benefit in question presents a demanding task for KRUS staff.

The article highlights the fact that the number of recipients is relatively low. The idea behind the allowance was as fitting as one could be, however, recognizing the contributions of those having toiled hard in life, although outside of gainful employment. The unpaid work provided by the mothers was recognized by the pension system due to the labour and sacrifice entailed by the upbringing of their children.

Here, it must also be noted that the “Mama Cztery Plus” scheme does not foresee financial assistance for mothers having given birth and upbringing, or upbringing alone (in the case of adoption) to children while balancing that with gainful employment so as to provide the children with dignified living conditions and a respectable future. Large families in which both parents have pursued gainful employment cannot count on this assistance, even though their incomes might be low and insufficient to cover their basic needs. Let us bear in mind that such families also include mothers having given birth and upbringing to at least four children. That labour has not been met with the recognition it deserves. In those cases, too, the parents give their children as best care they can, notwithstanding their economic situation.

It is worth mentioning that the ZUS pays, as part of the general social-insurance scheme, approximately 56 thousand supplementary parental allowances in the scale

of the whole country and provides the opportunity to increase the retirement pension on account of childcare leave. The majority of eligible recipients are women having given birth and upbringing to exactly four children. It is a curious fact that some applicants have reared more than a dozen children. Owing to the particular characteristics of the supplementary allowance, the number of those receiving it is relatively low. The financial aid to large families coming from this scheme is probably invaluable, assisting the eligible recipients to contend with the difficulties of everyday life. Several-dozen-thousand people are already in receipt of this allowance.

Bibliography

- AgroFakt.pl**, *Mama 4 Plus z KRUS*, <https://www.agrofakt.pl/mama-4-plus-krus/>, access 19.04.2022.
- KRUS**, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swadczenia-uzupelniajace/>, access 22.04.2022.
- Gawlińska Z.**, *Macierzyństwo jako wartość w kontekście przemian społecznych. Blaski i cienie życia Rodzinnego*, 15 Roczniki Socjologii Rodziny 2003.
- Graniewska D.**, *Rodziny wielodzietne w Polsce. Sytuacja społeczno-demograficzna*, 1 Problemy Rodziny 1980.
- KRUS**, direct link to download the GRSU form, <https://www.krus.gov.pl/bip/formularze-i-wnioski/swiadczenia/>, access 25.04.2022.
- KRUS**, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swadczenia-uzupelniajace/>, access 22.04.2022.
- KRUS**, *Rodzicielskie świadczenia uzupełniające*, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/rodzicielskie-swadczenia-uzupelniajace/>, access 1.05.2022.
- Ministry of Family and Social Policy**, *Do kogo jest skierowane świadczenie uzupełniające Mama 4+?*, <https://www.gov.pl/web/rodzina/mama-4-pytania-i-odpowiedzi>, access 30.03.2022.
- Legalis** nr 2607847.
- Legalis** nr 2359334.
- Rozporządzenie** Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej z 14 lipca 2021 roku, Dz. U. 2021 poz. 1296.
- Szyszka M.**, *Wielodzietność w Polsce – Społeczne postrzeganie i pomoc państwa*, Instytut Socjologii, Katolicki Instytut Lubelski Jana Pawła II, 2015.
- Ustawa** z 31 stycznia 2019 roku o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419.
- Ustawa** z 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, t.j. Dz. U. 2021 poz. 1128.
- Uzasadnienie** do projektu Ustawy o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2021 poz. 419.
- Uzasadnienie** do projektu Ustawy o Rodzicielskim Świadczeniu Uzupełniającym, t.j. Dz. U. 2022 poz. 1051 nr 3157, <https://sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3157>, access 29.04.2022.

"Mama Cztery Plus". The essence of supplementary parental allowances

Więclawska A., *Rodzice jako fundament rozwoju i wychowania dziecka ku dojrzałości*, Kolegium Jagiellońskie – Toruńska Szkoła Wyższa, 2018.

Wyjaśnienia z 26 lutego 2019 roku dotyczące wdrożenia i realizacji ustawy z 31 stycznia 2019 roku o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, znak 0000-SW.610.3.2019.

Wyjaśnienia z 28 lutego 2019 roku, znak 1200-DO.080.1.2019.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 15 września 2021 roku, III OSK 2326/21.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 11 października 2019 roku, II SA/WA 1032/19.

received: 23.12.2022
accepted: 10.03.2023

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY 4.0)

